

Toespraak van Liesbeth Homans, voorzitter Vlaams Parlement

Ter gelegenheid van 11 juli 2021 Feestdag van de Vlaamse Gemeenschap Plantentuin Meise

Dames en Heren,
Geachte genodigden,

Namens het Vlaams Parlement heet ik u van harte welkom op deze Vlaamse feestdag in de Plantentuin van Meise.

Mesdames et Messieurs,
Chers invités,

C'est avec grand plaisir que je vous souhaite la bienvenue à la Fête de la Communauté flamande.

Meine Damen und Herren,

Ich heisse auch unsere deutschsprachigen Freunde herzlich willkommen.

Dear ladies and gentlemen,

It is an honour for me to welcome you to celebrate with us the National Day of the Flemish Community.

Ik ben heel blij u hier vandaag te mogen ontvangen. Voor mij is dit de eerste keer dat ik dit feest in levende lijve als voorzitter van het Vlaams parlement samen met u mag vieren.

Dat we hier samen zijn, is ook symbolisch heel belangrijk. We mogen terug samenzitten, letterlijk dan, aan tafels per vier om onze feestdag te vieren. Stilaan is er meer en meer perspectief en komt het normale leven terug op gang.

We moeten natuurlijk wel waakzaam blijven en ik hoop uit de grond van mijn hart dat iedereen zich de komende tijd zal houden aan de geldende coronamaatregelen.

Daarom gaat deze 11 juliviering – die traditioneel op het Brusselse stadhuis plaatsvindt – voor één keer door in deze Plantentuin van Meise. Hier bevinden we ons in een prachtig buitenkader en hebben we voldoende plaats om de nodige afstand te garanderen.

Toen ik de burgemeester van Brussel, de heer Philippe Close, over onze keuze informeerde, was hij meteen enthousiast. Hij ging ook graag in op mijn uitnodiging om hier aanwezig te zijn en ons toe te spreken, ondanks het feit dat hij hiervoor even de gewestgrens moest oversteken.

Burgemeester Close, hartelijk dank voor uw aanwezigheid en uw toespraak.

Uw aanwezigheid is symbolisch voor de goede verstandhouding tussen Vlaanderen en Brussel en dat waardeer ik zeer. Het is ook een duidelijk teken dat Vlaanderen Brussel niet loslaat. En volgend jaar keren we voor onze 11juliviering uiteraard terug naar uw stadhuis in Brussel.

Beste aanwezigen,

Ik wil ook heel graag de heer Steven Desein, de administrateur-generaal van de Plantentuin en de burgemeester van Meise, mevrouw Gerda Van den Brande, bedanken voor de warme ontvangst op deze prachtige locatie.

Deze Plantentuin heeft een bijzondere geschiedenis, niet enkel vanuit wetenschappelijk oogpunt, maar ook communautair.

De Plantentuin is eigenlijk een perfecte casus om uit te leggen hoe ingewikkeld de bevoegdheidsverdelingen in ons land zijn en hoe complex ons overlegmodel geworden is.

In 2000 werd beslist om de Nationale Plantentuin over te dragen aan de Vlaamse Gemeenschap. Dit werd verankerd in het Lambermontakkoord van 2001. Maar daarna duurde het jaren vooraleer er uiteindelijk een akkoord werd gevonden tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap.

Het gevolg was dat de Plantentuin bij gebrek aan investeringen in verval raakte.

Pas in 2013 raakte het dossier gedeblokkeerd en sinds 1 januari 2014 is deze Plantentuin een Vlaamse instelling, met garanties voor de Franstalige werknemers, die hier samen met hun Vlaamse collega's actief zijn. Het wetenschappelijk patrimonium, zoals de bibliotheek, het herbarium en de collecties, bleef voor een groot deel federaal en werd in bruikleen gegeven aan de Plantentuin.

Met andere woorden: de instelling wordt gerund door Vlaanderen, de werknemers worden betaald door de beide gemeenschappen, maar de planten en het patrimonium zijn federaal gebleven.

Deze Plantentuin bewijst dus dat wanneer er tussen de Gemeenschappen en de Gewesten, tussen de federale staat en de deelstaatregio's, over nieuwe bevoegdheidsverdelingen zal worden gesproken, we meer dan ooit in de toekomst het algemeen belang centraal zullen moeten zetten.

Daarbij moeten we op de eerste plaats kijken naar wat het beste is voor de samenleving en haar burgers.

Laat ons de symbolenstrijd en de dogma's begraven, maar kijken naar een resultaat waar vooral mensen beter van worden.

Een waardevolle wetenschappelijke instelling zoals de Plantentuin, met topmedewerkers en een prachtig patrimonium, jarenlang laten verkommeren door politieke onwil kan nooit of nooit een voorbeeld van goede politieke cultuur zijn.

Beste aanwezigen,

Hier fysiek aanwezig zijn, is hopelijk een helder lichtpunt aan het einde van de coronatunnel.

Dankzij de grote vaccinatiebereidheid onder de Vlamingen, is er eindelijk perspectief om ons normale leven terug te hervatten. De inspanningen van de vele burgers en vrijwilligers die zich inzetten om dit einddoel te halen, zijn bewonderenswaardig.

Mijn grootste respect gaat trouwens uit naar alle mensen die zich tijdens de coronacrisis voor elkaar zijn blijven inzetten en een grote solidariteit hebben getoond: in de zorgsector, de essentiële beroepen, de hulpdiensten, het onderwijs, de vrijwilligers in de vaccinatiecentra en nog vele anderen.

Het voorbije anderhalf jaar heeft corona een zeer zware tol geëist. Er voltrokken zich menselijke en sociale drama's. De economische schade is groot en ook ons geestelijk welzijn werd zwaar op de proef gesteld. Omdat we niet voorbereid waren op een crisis van deze aard en omvang werd de druk op ons systeem zeer groot.

Het was moeilijk om de juiste balans te vinden tussen crisisbeheer, waarbij mensenlevens op het spel stonden, de negatieve impact op onze economie te beperken en het respect voor de persoonlijke vrijheden binnen ons democratisch systeem te vrijwaren.

Het was niet altijd perfect wat we deden, maar de snelheid van de vaccinatiecampagne vandaag bewijst dat Vlaanderen er staat als het moet, ondanks alle tegenslagen.

De voorbije maanden kwam er uit verschillende hoeken kritiek op het gemis van een parlementair debat en spraken sommigen over een democratisch deficit over en door de coronamaatregelen.

In het Vlaams Parlement zijn we dit debat nochtans altijd blijven voeren.

Als voorzitter van het Vlaams Parlement heb ik altijd de continuïteit van de parlementaire werkzaamheden gegarandeerd. Wij zijn op geen enkel ogenblik een volmachtenparlement geweest en zullen dat ook nooit worden.

Het Vlaams Parlement is consequent iedere week plenair blijven vergaderen en is zo zijn wetgevende en controlerende functie continu blijven uitoefenen.

Ik wil daarbij ook uitdrukkelijk de collega's parlementsleden bedanken voor de steun en de constructieve samenwerking over de partijgrenzen heen bij het goedkeuren van de zogenaamde nooddecreten rond de aanpak van de coronacrisis.

De verschillende fracties evalueerden de voorstellen met de nodige kritische zin, maar hielden wel steeds het algemeen belang voor ogen in deze uitzonderlijke situatie.

Het Vlaams Parlement heeft als eerste parlement in ons land ook digitale stemmingen mogelijk gemaakt, zodat ieder parlements lid zijn of haar stem steeds kon laten gelden. Dat is iets waar ik als parlementsvoorzitter bijzonder trots op ben.

Beste aanwezigen,

De zwakheden en de beperkingen van ons institutioneel systeem werden tijdens deze coronacrisis wel meer dan duidelijk blootgelegd. Onze staatsstructuur laat niet toe om een crisis

van deze omvang snel en adequaat aan te pakken. Ons land heeft in zijn huidige vorm de limieten bereikt.

We moeten daar met een open blik durven naar kijken. Wat zijn onze gemeenschappelijke belangen en waar kunnen we onze eigen accenten leggen? Wat kan beter en efficiënter in een vereenvoudigde en logische staatsstructuur? Daar heeft iedereen in dit land immers baat bij.

Op de verschillende niveaus in ons land is dit besef intussen doorgedrongen. Ik voel ook de bereidheid om er iets aan te doen.

Het Vlaams Parlement heeft achter dit proces vaart willen zetten en richtte al in december 2020 een Werkgroep Institutionele Zaken op. De afgelopen maanden hebben we al heel wat experts uit verschillende bevoegdheidsdomeinen gehoord. Op basis hiervan zal de werkgroep de volgende periode verder debatteren over de financiering en de gewenste staatsvorm.

Het Vlaams Parlement heeft als eerste parlement zo'n werkgroep geïnstalleerd. Ook federaal is men nu gevolgd met een gelijkaardig initiatief.

Er zal op verschillende niveaus moeten worden gedebatteerd, er zullen grenzen moeten worden afgetast en er zal moeten worden nagedacht over een nieuw, een ander en hopelijk ook een beter staatsmodel.

Cruciaal daarbij is dat dit leidt tot een toekomstig staatsmodel waar de burger beter van wordt en waar elk niveau haar eigen accenten kan leggen. Want wie het goed meent met een Vlaanderen waar het goed is om te leven, kan immers geen genoegen nemen met een status quo.

Met de werkgroep neemt Vlaanderen het voortouw in dat noodzakelijk hervormingsproces.

De werkgroep bouwt ook verder op ons parlementaire verleden. De befaamde resoluties die in 1999 daarover in het Vlaams Parlement zijn aangenomen, waren een mijlpaal en zijn jarenlang een steunpilaar geweest voor verdere communautaire besprekingen.

Deze resoluties liggen al een tijdje achter ons: een deel is gerealiseerd, een deel niet en de politieke tijdgeest is ook veranderd.

De actualisatie van de resoluties zou exemplarisch zijn voor een parlement dat mee evolueert en moderniseert en niet te beroerd is om zonder taboes na te denken over veranderingen in een maatschappij die snel evolueert.

Laat ons grondig nadenken over welke structuur we willen, over hoe we die structuren op elkaar kunnen afstemmen en hoe we efficiënter kunnen besturen. Laten we een debat voeren over de kerntaken van de respectieve overheden. Wat moet welke overheid minimaal doen? Hoe zetten we de best mogelijke structuren op die een goed en kostenefficiënt beleid toelaten in het belang van de burger?

Als de coronacrisis achter de rug is, komt ook de vraag hoe we inkomsten en uitgaven efficiënt moeten reorganiseren. Ook dat gaat onvermijdelijk hand in hand met nadenken over hoe we ons Belgisch staatsmodel in de toekomst moeten aanpakken.

Ik pleit er daarom ook voor dat de Vlaamse instellingen dit momentum zouden aangrijpen om na te denken over interne hervormingen, bijvoorbeeld op bestuurlijk vlak.

Ik denk daarbij aan meer bevoegdheden voor steden en gemeenten. Het lokale bestuur heeft in de aanpak van deze coronacrisis immers al een zeer belangrijke rol gespeeld.

Maar ik denk ook aan het verminderen van het aantal politieke mandaten. Die efficiëntieoefening moeten we maken op elk bestuursniveau. Kunnen we meer doen, met minder mensen?

Het is een oefening die we in de verschillende parlementen moeten durven aangaan. Ook in het Vlaams Parlement. Er wordt altijd veel over gesproken, maar als puntje bij paaltje komt, gebeurt er vaak niets.

Een vermindering van het aantal parlementsleden mag absoluut geen taboe zijn, integendeel. Uiteraard moet het aantal parlementsleden wel in verhouding staan tot de omvang van de bevoegdheden. Ook dat is een oefening in goed bestuur.

Beste aanwezigen,

Als wij in de nabije toekomst deze plannen en denkoefeningen willen realiseren is het van groot belang dat de discussies daarover in een sereen klimaat kunnen plaatsvinden.

Ik pleit daarom voor een constructieve debatcultuur zonder vooroordelen maar waarin taboes sneuvelen en loopgravenstellingen worden verlaten. En waarin alle betrokkenen met open vizier en op een eerlijke en serene manier met elkaar debatteren.

Het verontrust me dat het publieke debat de laatste tijd vaak opnieuw verzuurt en polariseert. Wie mij kent, weet dat ik houd van een pittig debat. En als voorzitter van het Vlaams Parlement is het mijn plicht de democratische werking van deze instelling te verdedigen: de essentie van democratie is immers op een beschaafde manier van mening verschillen.

Maar in deze tijden lijkt het begrip beschaafd soms naar de achtergrond te verdwijnen en dat betreurt ik.

Of het nu gaat over de reacties op de coronamaatregelen, de visie op de aanpak van de wetenschappers, het hoofddoekendebate, de haatmisdrijven, de versplintering van het politieke landschap,... Elk debat wordt tegenwoordig gepolariseerd en deelnemers aan het debat worden meteen in een bepaald kamp geplaatst.

We moeten echt opletten dat niet elk woord in een discussie wordt uitvergroot. Er moet discussie zijn. Er moeten zelfs afwijkende meningen zijn, maar voor mij blijft de vrijheid van meningsuiting essentieel in onze democratie. Alleen een debat waarin we respect hebben voor elkaar en voor de waardigheid van iedereen kan voor vooruitgang zorgen. Ik zal mij daar als parlementsvoorzitter voor blijven inzetten en erover waken dat alle strekkingen en meningen aan bod blijven komen.

Laat het debat dus niet ontsporen want er liggen nog cruciale weken, maanden en jaren voor ons. De uitdagingen voor onze maatschappij, voor Vlaanderen, zijn torenhoog.

Beste aanwezigen,

Ik hoop - samen met u - dat we definitief een nieuwe weg zijn ingeslagen en dat de gezondheidscijfers ons toelaten om spoedig het normale leven te hervatten.

In dat leven mogen en moeten we dromen van een beter Vlaanderen waar iedereen zich thuis voelt en waar iedereen gelukkig kan worden.

Als de cijfers gunstig blijven evolueren, zullen we vanaf september ook de deuren van ons Vlaams Parlement opnieuw openen voor bezoekers en evenementen. We willen rond de viering van 50 jaar Vlaams Parlement in het najaar nog een aantal evenementen organiseren. U hoort daar nog van.

Met deze boodschap van hoop wil ik graag afronden. Omwille van de coronamaatregelen kunnen we u dit jaar geen receptie aanbieden, maar u krijgt nog wel een verrassing met Vlaamse producten mee naar huis.

Verder kan ik u alleen maar aanraden om nog niet meteen naar huis te vertrekken maar eerst nog een bezoek te brengen aan deze unieke historische Plantentuin.

Ik wens u allemaal een heel fijne 11 juli toe en een deugddoende vakantie.

Ik dank u.

11 juli 2021

Liesbeth Homans
Voorzitter Vlaams Parlement

Alleen het gesproken woord telt.